

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3139/2019. (VI. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.22.238/2017/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Orgován István, 1184 Budapest, Építő utca 30. B. lépcsőház) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozók, akik az egyedi ügyben felperesként vettek részt, 2009. január 9-én mint adósok kölcsönszerződést kötöttek az egyedi ügy alperesének (a továbbiakban: alperes) jogelődjével mint kölcsönnyújtóval (a továbbiakban: kölcsönnyújtó) hitelkiváltási és szabad felhasználású kölcsön tárgyában. A szerződés értelmében a kölcsönnyújtó mindösszesen 229 059 CHF értékben hitelkiváltási célú, valamint szabad felhasználású kölcsönt ad az indítványozóknak azzal, hogy a kölcsön összege nem lehet több, mint 36 210 000 Ft-nak a folyósítás napjára érvényes árfolyamon számított CHF-értéke. A kölcsön összegét a felek ingatlan jelzálogjoggal biztosították. A szerződés rendelkezett arról (7.8. pont), hogy az adósok tudomásul veszik, hogy az árfolyamváltozással együtt járó kockázatot teljes mértékben maguk viselik.
- [3] Az indítványozók nem tudták teljesíteni fizetési kötelezettségüket, ezért a kölcsönnyújtó közjegyzői okiratba foglalt, 2013. szeptember 30-án kelt nyilatkozatával felmondta a kölcsönszerződést, követelését pedig az alperesre engedményezte. Az alperes végrehajtási eljárást kezdeményezett az indítványozókkal szemben. Az indítványozók keresetükben az ellenük folyó végrehajtási eljárások megszüntetését kérték. Kérelmüket arra alapították, hogy a kölcsönszerződés nem tartalmazza a kölcsön tényleges összegét, mert abban olyan szófordulatok találhatóak, mint „várhatóan”, illetve „nem lehet több, mint”. Mindez nem felel meg a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 213. § (1) bekezdés a) pontjának, valamint a 6/2013. PJE határozat 2. pontjához fűzött indokolásnak. A kölcsönszerződés az árfolyamkockázattal kapcsolatos lényeges kérdésben nem jött létre, illetve csak 187,287 Ft/CHF árfolyamig jöhetett volna létre a felek egyet nem értése miatt. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás tekintetében tisztességtelen a szerződés, és a THM mértéke sem megfelelően került meghatározásra. Az indítványozók mindemellett másodlagosan a végrehajtási eljárás korlátozását kérték.
- [4] Az elsőfokú ítéletet meghozó Pesti Központi Kerületi Bíróság elutasította az indítványozók keresetét. Az indokolásban rámutatott arra, hogy a lényeges tartalmi elemek meg lettek határozva a szerződésben, ezért az indítványozók által előadott indokokból nem következik a szerződés érvénytelensége. A kereseti kérelemben előadott kúriai eseti döntés nem alkalmazható a konkrét ügyben, mert más kérdés merült fel benne, mint a konkrét ügyben. Továbbá a 2/2014. számú polgári jogegységi határozat 1. pontja értelmében a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének a tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, főszabályként nem vizsgálható. A főszabály alól akkor tehető kivétel, ha „az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó” számára annak tartalma a szerződéskötéskor nem volt érthető. Ha pedig a nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése érvénytelen. Ennek fényében nem megalapozott az indítványozók követelése, mert a szerződésből kitűnik, hogy a kölcsönnyújtó eleget tett az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségének.
- [5] A bíróság arra is rámutatott, hogy a 6/2013. számú polgári jogegységi határozat értelmében a tájékoztatási kötelezettségnek ki kell terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére és annak a törlesztő részletekre való hatására, azonban az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére nem.

- [6] A Pesti Központi Kerületi Bíróság összességében arra jutott, hogy a szerződésből és a külön aláírt nyilatkozatból kitűnően a kölcsönnyújtó megadta az árfolyamváltozással kapcsolatos tájékoztatást, továbbá az indítványozók nem gondolhatták, hogy az árfolyamkockázat nem valós, illetve annak van egy limitált mértéke.
- [7] Az indítványozók fellebbeztek az elsőfokú döntés ellen, a Fővárosi Törvényszék azonban azt helybenhagyta túlnyomórészt helyes indokaira utalással. A törvényszék annyival egészítette ki az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, hogy a kölcsönszerződés különös része mind a szabad felhasználású kölcsön, mind a hitelkiváltási célú kölcsön pontos összegét megjelöli CHF pénznemben, ezáltal a kölcsönösszeg pontosan meghatározásra került. Ezen nem változtat az a körülmény, hogy a kölcsönnyújtó a kölcsönösszegekből levonta a jelzálogjog bejegyzésével kapcsolatos díjat, mert ez az összeg nem része a kölcsönösszegnek. A Fővárosi Törvényszék kiemelte, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megfelelt a jogszabályoknak, ennek ellenkezőjét pedig az indítványozók nem bizonyították.
- [8] A törvényszék utalt arra is, hogy azt, hogy a kölcsönszerződés az indítványozók által állított árfolyamon jött létre, illetve hogy az árfolyamkockázat viselését a felek korlátozták, az indítványozóknak kellett bizonyítani. Mivel ez nem történt meg, a másodlagos kereseti kérelem sem volt alapos.
- [9] Fellebbezési kérelmükben az indítványozók kérték a per felfüggesztését az Európai Unió Bírósága előtt C-51/2017. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig. Ezt a kérelmet a Fővárosi Törvényszék elutasította azzal, hogy az ügy a magyar jogszabályok és bírói gyakorlat alapján megítélhető, ezért nincs szükség az Európai Unió Bíróságának döntésére.
- [10] Az indítványozók felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, és a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjával, illetve az 1/2016. számú polgári jogegységi határozattal ellentétesnek tartották a szerződést, a Kúria azonban a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítéletének indokolásában kiemelte, hogy a közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat alapján az indítványozók tudomásul vették az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot, és őket terhelte annak bizonyítása, hogy a tájékoztatást nem kapták meg, a devizahitel kockázatairól, azoknak a törlesztő részletre gyakorolt hatásáról nem kaptak tájékoztatást, illetve az nem volt érthető, világos, áttekinthető. Hasonlóképp, a bizonyítottság hiánya miatt nincs alapja a végrehajtás korlátozásának sem.
- [11] 2. Az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal támadták a Kúria ítéletét a Fővárosi Törvényszék, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéleteire kiterjedően, és az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdése, M) cikk (2) bekezdése, R) cikk (2) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, valamint 28. cikke alapján kérték azok megsemmisítését.
- [12] Az indítványozók mindenekelőtt azt sérelmezték, hogy az eljáró bíróságok egyike sem tért ki azon álláspontjukra, hogy az Európai Unió Bíróságának C-26/13. számú határozata szerint a szerződési feltétel átláthatóságának a 93/13. számú irányelvben foglalt követelménye nem korlátozható, ez a döntés pedig irányadó lenne az indítványozók által indított peres eljárásra. A Kúria előtt folytatott felülvizsgálati eljárás során az indítványozók hivatkoztak az Európai Unió Bíróságának C-51/17. számú ítéletére is, amellyel azonban a Kúria szintén nem foglalkozott. Ez a mulasztás ellentétes az Alaptörvény felsorolt rendelkezéseivel. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 288. pontja szerint az irányelv az elérendő célokat illetően minden tagállamra kötelező, ezért az indítványozó által előadottak figyelmen kívül hagyása az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdését sérti.
- [13] Az indítványozók sérelmezték továbbá, hogy az eljáró bíróságok nem alkalmazták a régi Hpt. 203. § (5) bekezdés a) pontját, noha az az ügyben irányadó lett volna. Az hogy, e törvényhelyet, illetve a hivatkozott uniós joganyagot nem alkalmazták, és ennek indokát sem adták, az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének, R) cikk (2) bekezdésének, valamint az együttesen értelmezett XXVIII. cikk (1) bekezdésének, valamint 28. cikkének sérelmét eredményezte.
- [14] Az indítványozók a panaszban előadottak alátámasztására idézték az Alkotmánybíróság gyakorlatát is, kihangsúlyozva belőle azt, hogy az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. E vizsgálat során az alábbi következtetésekre jutott.
- [16] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal

az Alkotmánybírósághoz, ha a döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogait sérti. A jelen alkotmányjogi panasz az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdésére, M) cikk (2) bekezdésére, valamint R) cikk (2) bekezdésére alapított részeiben az alábbiak szerint nem felel meg ennek a feltételnek.

- [17] Az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdése az európai egység megteremtésével és a hatáskörök közös gyakorlásával kapcsolatban állapít meg szabályokat [pl. 3151/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [18]; 3286/2017. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [11]], az R) cikk (2) bekezdése pedig az Alaptörvény feltétlen érvényesülését kimondó parancsot fogalmaz meg [pl. 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [8]], ezért e rendelkezések Alaptörvényben biztosított jogot nem határoznak meg, rájuk alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [18] Az Alaptörvény M) cikkével összefüggésben az Alkotmánybíróság a 33/2015. (XII. 3.) AB határozatban kifejtette, hogy levezethető belőle a szerződési szabadság [33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [23]], amely „nem alapvető jog, azonban önálló alkotmányos jogként élvezi az Alaptörvény védelmét, és olyan, Alaptörvényben biztosított jognak minősül, amelynek sérelmére az Abtv. szerinti alkotmányjogi panasz alapítható” (Indokolás [26]). Az Alkotmánybíróság ennek alapján következetesen az M) cikkből levezetett szerződési szabadságra alapított alkotmányjogi panaszokat értékeli úgy, hogy azok az Abtv. által előírt, Alaptörvényben biztosított jogra hivatkoznak és ezért érdemben vizsgálhatók. Az indítvány azonban egyértelműen az erőfölénnyel való visszaélés lehetősége miatt támadta a bírói döntéseket (4. oldal). Ezzel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „az erőfölénnyel visszaélés tilalmára alkotmányjogi panasz eljárásban nem lehet alappal hivatkozni, mivel az önmagában nem veti fel az indítványozó Alaptörvényben garantált jogainak sérelmét” {3322/2017. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [19] Az alkotmányjogi panasz tehát a fentiek szerint nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjának.
- [20] 4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [21] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését értelmezve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye „a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti.” Ennek fényében kimondta, hogy „a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a rendes bíróságok döntéseinek alkotmányos kontrollja keretében következetesen tartja magát ahhoz is, hogy nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy a jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}. A tényállás megállapítása és a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbírósággá”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [22] Az indítványozók azt sérelmezték panaszukban, hogy az eljáró bíróságok nem reagáltak azokra az érvekre, amelyeket az Európai Unió Bíróságának gyakorlatára alapítottak. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az eljáró bíróságok ítéleteik indokolásában valójában megválaszolták az indítványozók által felvetett kérdéseket. A per középpontjában a tárgyi kölcsönszerződésben feltüntetett, illetve hivatkozott tájékoztatás tisztességessége állt, és ebben a kérdésben a bíróságok állást foglaltak, állásfoglalásukat megindokolták. A rendelkezésre álló iratokból – mindenekelőtt a panaszban hivatkozott, a Kúriához 2018. szeptember 25-i keltezésű nyilatkozatból – kitűnően az indítványozók a közösségi joggyakorlatra hivatkozva nem adtak elő olyan érvet, nem vetettek fel olyan kérdést, amely lényegét tekintve eltért volna attól, amit a bíróságok elbíráltak

döntéseikben. Az Alkotmánybíróság mindemellett észlelte azt is, hogy az alkotmányjogi panaszhoz csatolt egyes perbeli beadványokban kifejezetten arra tekintettel került feltüntetésre a közösségi esetjog, hogy annak követelményei megjelennek az alapperben felhívott, és az eljáró bíróságok által is figyelembe vett magyar jogforrásokban – jelesül a 2/2014. számú polgári jogegységi határozatban –; a közösségi esetjog tehát ezekben az esetekben az előadott jogi érvelés járulékos alátámasztásaként, nyomatékosításaként szerepel. Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésének zsinórmértékét kialakítva figyelemmel volt arra, hogy „az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség” követelményét, ebből kifolyólag „elképzelhető, hogy valamely részletkérdésre vonatkozó indokolás teljes elmaradása nem, míg egy lényegesebb kérdésre vonatkozó hiányos indokolás viszont” a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. Egyebekben az Alkotmánybíróság utal fentebb bemutatott gyakorlatára, amelynek értelmében nincs hatásköre a támadott bírói döntésekben kifejtett tényállás-megállapítás, illetve jogértelmezés felülbírálatára. Minderre tekintettel a jelen ügyben az indítvány nem mutat fel olyan lényegi hiányosságot a támadott bírói döntések megindolásában, amely az Abtv. 29. §-ának megfelelően alapvető alkotmányjogi kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel.

- [23] 5. Tekintettel arra, hogy az indítvány részben nem vetett fel alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, részben pedig nem felelt meg az egyéb törvényi feltételeknek, az Alkotmánybíróság a indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [24] 6. Az indítványozók kérték, hogy az Alkotmánybíróság a jogerős ítélet végrehajtását az alkotmányjogi panasz eljárásának befejezéséig függessze fel. Az Alkotmánybíróság kivételesen, az Abtv. 61. § (1) bekezdésében foglalt körülmények fennállása esetén hívhatja fel a bíróságot a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére, jelen ügyben azonban a visszautasításra tekintettel erről nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2019. június 4.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/382/2019.

